

Наукові перспективи
Видавнича група

ISSN 2786-5274 (Print)
DOI:10.52058/2786-5274-2025-8(48)

*Ми йдемо за Того, чому
немає чини в усьому світі –
за Батьківщиною.*
О. Довженко

Наукові інновації та передові технології

СЕРІЯ "УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ"

СЕРІЯ "ПРАВО"

СЕРІЯ "ЕКОНОМІКА"

СЕРІЯ "ПСИХОЛОГІЯ"

СЕРІЯ "ПЕДАГОГІКА"

№ 8(48) 2025

Всеукраїнська Асамблея докторів наук із державного управління

у рамках роботи Видавничої групи «Наукові перспективи»

«Наукові інновації та передові технології»

*(Серія «Управління та адміністрування», Серія «Право»,
Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»)*

Випуск № 8(48) 2025

Київ – 2025

Ukrainian Assembly of Doctors of Sciences in Public Administration

within the work of the Publishing Group «Scientific Perspectives»

«Scientific innovations and advanced technologies»

(Series « Management and administration», Series «Law», Series «Economics», Series «Psychology», Series «Pedagogy»)

Issue № 8(48) 2025

Kyiv – 2025

- Кічук Н.В.** 1971
*ДОСЛІДНИЦЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ІНТЕГРАТИВНА
СКЛАДОВА ФАХОВОГО СТАНОВЛЕННЯ БАКАЛАВРА
СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ*
- Кліш І.С., Митчик О.П., Денисенко Н.Г., Дишко О.Л.** 1983
*ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ
КУЛЬТУРИ В КОНТЕКСТІ ІНДИВІДУАЛЬНИХ І КОМАНДНИХ
ВИДІВ СПОРТУ*
- Ковиліна В.Г., Кожемякіна В.В.** 1996
*ПСИХОЛОГІЧНА ПІДТРИМКА РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНИХ
НАВИЧОК У ДІТЕЙ ІЗ ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ
В СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ТА ІНКЛЮЗИВНИХ ДОШКІЛЬНИХ
ГРУПАХ*
- Козлюк О.А., Косарева О.І.** 2008
*ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК РЕСУРС УПРАВЛІНСЬКОЇ ТА
ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ
ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ*
- Костолович М.І.** 2021
*ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ТРАНСВЕРСАЛЬНИХ
КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ГЕОГРАФІЇ
ЗАСОБАМИ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ*
- Литовченко В.П.** 2033
*ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТУПУ ДО МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ ДЛЯ ОСІБ
З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ (ОСОБЛИВОСТІ
ОСВІТНИХ ПРОГРАМ)*
- Магдюк О.В., Бопко І.З.** 2043
*ВИХОВНИЙ І КУЛЬТУРОТВОРЧИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЛАТИНСЬКОЇ
МОВИ В ОСВІТІ СТУДЕНТІВ НЕМЕДИЧНИХ СПЕЦІАЛЬ-
НОСТЕЙ*
- Марченко О.Г., Чжо Ван** 2056
*СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ТА
ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО
НАВЧАННЯ: ДОСВІД КИТАЙСЬКОЇ ВИЩОЇ ШКОЛИ*

УДК [378.147:81'373.46]:008(045)

[https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-8\(48\)-2043-2055](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-8(48)-2043-2055)

Магдюк Ольга Вікторівна кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов, Хмельницький національний університет, м. Хмельницький, тел.: (096) 677-94-01, <https://orcid.org/000-0002-6778-3586>

Бопко Ігор Зеновійович кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри англійської мови, літератури з методиками навчання, Мукачівський державний університет, м. Мукачево, тел.: (050) 282-86-14, <https://orcid.org/0000-0003-0517-3771>

ВИХОВНИЙ І КУЛЬТУРОТВОРЧИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ В ОСВІТІ СТУДЕНТІВ НЕМЕДИЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Анотація. У статті досліджено виховний і культуротворчий потенціал латинської мови як навчального курсу у системі гуманітарної підготовки студентів немедичних спеціальностей, зокрема майбутніх фахівців у галузях права, філології, педагогіки та біології. У фокусі – міждисциплінарна роль латини як класичної мови, що відіграє важливу функцію у формуванні ціннісних орієнтацій, професійної ідентичності, світоглядних установок, етичної відповідальності та культурної свідомості сучасної молоді.

У статті проаналізовано латину як виховний засіб, що стимулює розвиток мислення, дисципліни, мовної свідомості, естетичного відчуття, поваги до культурного різноманіття та історичної пам'яті. У статті також висвітлено педагогічні стратегії, що дозволяють ефективно реалізувати культуротворчий і виховний потенціал латини. Серед них – проблемно-орієнтоване навчання, аналіз латинських афоризмів у контексті сучасних етичних дилем, проєктна діяльність, інтеграція латинських джерел у міждисциплінарні курси, робота з автентичними текстами, перекладна практика, театралізація античних сюжетів. Застосування інноваційних методик, таких як гейміфікація, візуалізація, цифрові платформи, також сприяє актуалізації латини для сучасного студента.

Окреслено проблеми, які заважають повноцінному використанню латини як культуротворчого ресурсу: зменшення кількості годин на її вивчення, сприйняття мови як «мертвої», брак підручників нового покоління, недостатня методична підготовка викладачів, відсутність цілісної концепції гуманітарної освіти в університетах. Проте наголошується, що саме латина здатна виступити інструментом гуманітарного оновлення освіти, стати мовою діалогу між поколіннями, традиціями, науками, культурами.

Підкреслюється роль викладача як культурного медіатора і носія гуманітарного сенсу. Саме від педагогічної позиції викладача залежить, чи стане

латина живим досвідом студента, чи залишиться формальним навчальним предметом. Успішне засвоєння латини передбачає не лише когнітивне, а й емоційне, ціннісне залучення до античної культури. Відтак викладач має поєднувати знання мови з розумінням філософії, етики, історії, естетики, бути провідником у складному культурному ландшафті, що відкривається перед студентом.

Ключові слова: латинська мова, виховний і культуротворчий потенціал, міждисциплінарна освіта, культурна спадщина, гуманітарні науки, когнітивний розвиток, студенти немедики, вища освіта.

Mahdiuk Olha Viktorivna PhD in Pedagogy, Associate Professor, Associate professor of Department of Foreign Languages, Khmelnytskyj National University, Khmelnytskyj, tel.: (096)677-94-01, <https://orcid.org/000-0002-6778-3586>

Bopko Ihor Zenoviovych Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of English Language, Literature and Teaching Methods, Mukachevo State University, Mukachevo, tel.: (050) 282-86-14, <https://orcid.org/0000-0003-0517-3771>

EDUCATIONAL AND CULTURAL CREATIVE POTENTIAL OF THE LATIN LANGUAGE IN THE EDUCATION OF STUDENTS OF NON-MEDICAL SPECIALTIES

Abstract. The article explores the educational and cultural potential of Latin as a course in the system of humanitarian training of students of non-medical specialties, in particular future specialists in the fields of law, philology, pedagogy and biology. The focus is on the interdisciplinary role of Latin as a classical language, which plays an important function in the formation of value orientations, professional identity, worldviews, ethical responsibility, and cultural consciousness of modern youth. The article analyzes Latin as an educational tool that stimulates the development of thinking, discipline, language awareness, aesthetic sense, respect for cultural diversity, and historical memory. The article also highlights pedagogical strategies that allow for the effective realization of the cultural and educational potential of Latin. Among them are problem-oriented learning, analysis of Latin aphorisms in the context of modern ethical dilemmas, project activities, integration of Latin sources into interdisciplinary courses, work with authentic texts, translation practice, and theatricalization of ancient plots. The use of innovative methods, such as gamification, visualization, digital platforms, also contributes to the actualization of Latin for the modern student.

The problems that prevent the full use of Latin as a cultural resource are outlined: a decrease in the number of hours spent studying it, the perception of the language as 'dead', the lack of new-generation textbooks, insufficient methodological training of teachers, and the absence of a holistic concept of humanitarian education in

universities. However, it is emphasized that it is Latin that can act as a tool for humanitarian renewal of education, becoming the language of dialogue between generations, traditions, sciences, and cultures.

The role of the teacher as a cultural mediator and bearer of humanitarian meaning is emphasized. It is the pedagogical position of the teacher that determines whether Latin will become a living experience for the student or remain a formal academic subject. Successful mastery of Latin involves not only cognitive, but also emotional, value-based involvement in ancient culture. Therefore, the teacher must combine knowledge of the language with an understanding of philosophy, ethics, history, aesthetics, and be a guide in the complex cultural landscape that opens up before the student.

Keywords: Latin, educational and cultural potential, interdisciplinary education, cultural heritage, humanities, cognitive development, non-medical students, higher education.

Постановка проблеми. Актуальність проблематики даного дослідження визначається зростаючим інтересом до класичної спадщини в умовах кризи ідентичності, девальвації гуманітарних знань та потреби у відновленні гуманітарного змісту вищої освіти. Латинська мова, як мова античної культури, права, науки, релігії та європейської освітньої традиції, є не лише навчальною дисципліною, а й засобом культурної ініціації молоді у фундаментальні цінності західної цивілізації. Через засвоєння лексики, фразеології, крилатих висловів, латинських сентенцій та текстів студент поступово втягується у діалог культур, засвоює морально-етичні установки, формує почуття історичної тяглості, причетності до загальнолюдського культурного спадку.

У гуманітарному аспекті латина виступає джерелом аксіологічної трансмісії: вона не просто передає знання про античну цивілізацію, а й транслює цінності – міру, розсудливість, гідність, відповідальність, вірність обов'язку, високі моральні принципи.

Через вивчення латинських афоризмів студенти вчаться усвідомлювати зв'язок мови і моралі, мови й ідеї, мови і суспільного порядку. Сенс таких висловів, як 'Fiat justitia, pereat mundus', 'Festina lente', 'Amicus certus in re incerta cernitur' – не лише в лінгвістичній структурі, а в етичному посилі, який формує внутрішній світ особистості.

Латинська мова, яку часто сприймають як пережиток минулого, продовжує мати значну освітню та культурну цінність у сучасній вищій освіті. Хоча латина традиційно асоціюється з медичною чи теологічною галуззю, вона також пропонує значні переваги для студентів немедичних спеціальностей, таких як право, біологія, лінгвістика, філософія та гуманітарні науки. Тому, на нашу думку, варто здійснити дослідження інтегративних, когнітивних, лінгвістичних та міжкультурних вимірів латини, підкреслюючи її роль у формуванні критичного мислення, культурної свідомості та професійної компетентності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання потенціалу латинської мови в процесі підготовки студентів немедичних спеціальностей було темою дослідження низки як відчизняних так і зарубіжних науковців, а саме: Бопко І.З., Брек Е., Волл Е., Гантімурової Н. І., Гуменної І. Р., Коцюби Р. Б., Лебедь Ю. Ф., Литовської О. В., Магдюк О.В., Моргун А.В., Річа П., Толстих Н. В. та інших.

Метою статті є всебічне дослідження виховного та культуротворчого потенціалу латинської мови в системі підготовки студентів немедичних спеціальностей, зокрема її ролі у формуванні гуманітарного світогляду, ціннісних орієнтацій, культурної самосвідомості та професійної ідентичності здобувачів освіти.

Виклад основного матеріалу. У сучасному глобалізованому та мультикультурному світі від університетів очікується не лише професійна підготовка, але й всебічна гуманістична освіта. У цьому контексті латинська мова служить мостом між класичною спадщиною та сучасними системами знань. Хоча латина більше не є рідною мовою, вона лежить в основі значної частини західної думки та академічної термінології, що робить її важливим інструментом для студентів широкого кола дисциплін. Латинська мова має незмінне значення в освіті завдяки своїй основоположній ролі в розвитку західних інтелектуальних та культурних традицій. Її вивчення сприяє лінгвістичній точності, критичному мисленню та глибокому розумінню етимології, що робить її безцінною для студентів різних дисциплін — від права та біології до літератури та філософії [1].

Більше того, латина служить мостом до класичних текстів, які формували людську думку упродовж століть. Робота з цими творами мовою оригіналу сприяє культурній грамотності та етичним роздумам. Вивчення латини також загострює когнітивні навички завдяки її складній граматичній структурі, покращуючи аналітичні здібності та пам'ять. В епоху швидких інновацій, де освіта часто схиляється до практичного та негайного, латина пропонує позачасову протипагу — виховання інтелектуальної дисципліни, культурної безперервності та глибшого розуміння коренів знань.

Тому ми переконанні, що особливу увагу варто приділяти питанню культурної інтеграції латини в сучасні освітні практики. Латинська мова як засіб культурного діалогу сприяє розвитку інтеркультурної компетентності, дає можливість побачити взаємозв'язок різних культурних традицій через спільні поняття і символи. Такий підхід відповідає концепції освіти як діалогу культур, що є особливо важливим у полікультурному суспільстві та глобалізованому світі. Вивчення латини інтегрує студента в європейську культурну спільноту, формує здатність критично осмислювати традицію, інтерпретувати культурні коди, розрізняти цивілізаційні парадигми.

Вивчення латини формує такі ключові компетентності, як аналітичне мислення, лінгвістичну інтуїцію, мовну культуру, увагу до деталей, толерантність до іншості, уміння працювати з першоджерелами, самостійно мислити і приймати рішення. Латинська мова також сприяє розвитку

креативності, пам'яті, логіки та лексичного чуття, є підґрунтям для вивчення європейських мов і наукової термінології в багатьох галузях – від біології до юриспруденції [2].

Охоплення латинської мови виходить далеко за межі класичних досліджень, слугуючи безцінним містком між різними академічними галузями. Для студентів-юристів знайомство з латинськими максимами (наприклад, *res ipsa loquitur*, *stare decisis*) пояснює юридичні міркування; для біологів біноміальна номенклатура (*Homo sapiens*, *Canis lupus*) підсилює систематичну класифікацію; для лінгвістів граматики латини висвітлює еволюцію романських мов; а для викладачів мов вона забезпечує модель синтаксичної точності, яка покращує педагогічне розуміння. Відстежуючи термінологію до її латинського коріння, студенти розвивають глибше усвідомлення словотворення та концептуальних структур у різних дисциплінах. Більше того, спільні проекти, такі як переклад медичних тематичних досліджень, аналіз класичної риторики в політичних промовах або дослідження філософських текстів разом з науковими трактатами, демонструють, як латинська мова лежить в основі спеціалізованих словників та методологій. Таким чином, латинська мова не лише збагачує предметно-специфічні знання, але й культивує цілісний, інтегративний спосіб мислення, необхідний для вирішення складних реальних проблем.

Для студентів немедичних спеціальностей, таких як правознавство, біологія, філологія чи педагогіка, латина пропонує більше, ніж просто етимологічні знання. Вона покращує їхню здатність розуміти походження та структуру професійних термінів, сприяючи кращому розумінню академічного дискурсу [3].

Студенти-юристи зіштовхуються із численними латинськими фразами (наприклад, *habeas corpus*, *a priori*, *de facto*), які залишаються невід'ємною частиною юридичного мислення. Латинська мова є основоположною для юридичної освіти та практики з кількох ключових причин [4]:

1. Точність та ясність юридичної мови.

Багато фундаментальних юридичних понять — *habeas corpus*, *stare decisis*, *res judicata* — виражені латиною. Розуміння їхнього оригінального формулювання та нюансів допомагає студентам-юристам зрозуміти точний обсяг та обмеження цих доктрин, зменшуючи неоднозначність у юридичному аналізі та письмі.

2. Розуміння юридичного мислення та традиції.

Латинські максими втілюють століття судової думки. Їх вивчення поєднує студентів з традицією загального права та логікою, що лежить в основі судових рішень. Ця історична перспектива сприяє повазі до прецеденту та поглиблює розуміння того, як розвиваються правові принципи.

3. Етимологічна перевага.

Значна частина англійської юридичної лексики походить з латини. Знання латинських коренів (наприклад, *legis* у слові «законодавство», *juris* у слові

«юрисдикція») допомагає розшифровувати незнайомі терміни, покращує запам'ятовування словникового запасу та прискорює розуміння складних статутів та судової практики.

4. Покращені аналітичні навички.

Флективна граматики латини вимагає уваги до деталей та логічного структурування — навичок, які можна безпосередньо застосовувати до побудови юридичних аргументів.

Розбір латинських речень загострює аналітичну точність, що є безцінним під час складання позовних заяв, тлумачення контрактів або розбору законодавчої мови.

5. Професійна довіра та авторитет.

Володіння латинською термінологією свідчить про сильне володіння юридичною традицією.

Це вселяє впевненість у клієнтів, колег та суддів, зміцнюючи авторитет юриста. Цитування латинського принципу може лаконічно викласти аргумент та продемонструвати ерудицію.

Інтегруючи латину у своє навчання, студенти-юристи не лише вдосконалюють своє розуміння основних юридичних понять, але й розвивають аналітичну точність та історичне розуміння, необхідні для ефективної адвокації.

Біологи використовують латину для назв видів та анатомічної термінології:

1. Універсальна наукова номенклатура.

Латинська мова забезпечує стандартизовану основу для біноміальної системи назв (рід видів), гарантуючи, що біологи в усьому світі можуть однозначно називати організми. Ця універсальність запобігає плутанині, що виникає через місцеві загальні назви, та сприяє чіткому спілкуванню між мовами та регіонами.

2. Етимологічна ясність термінів.

Широкий спектр анатомічних, фізіологічних та екологічних термінів, таких як грудний, латеральний, хлорофіл або гомозиготний, походять безпосередньо з латини (та грецької).

Розуміння латинських коренів та афіксів допомагає студентам розшифровувати незнайому термінологію, прискорюючи їхнє розуміння нових концепцій та сприяючи точному науковому письму.

3. Історична безперервність та таксономічне розуміння.

Багато класичних текстів з природничої історії та ранньої таксономії (наприклад, «Система природи» Ліннея) були написані латиною. Знайомство з мовою дозволяє біологам безпосередньо взаємодіяти з цими фундаментальними працями, оцінювати еволюцію таксономічної думки та розуміти оригінальні описи видів.

4. Покращені аналітичні навички та навички запам'ятовування.

Вивчення структурованої граматики та словникового запасу латини зміцнює пам'ять та аналітичні здібності. Розбір складних латинських фраз

відбувається паралельно з когнітивними процесами, що використовуються в аналізі даних та експериментальному плануванні, підкріплюючи ретельну увагу до деталей, якої вимагає біологія.

5. Міждисциплінарна зв'язність.

Латинська мова поєднує біологію з суміжними галузями, такими як медицина, фармакологія, ботаніка та екологія, де спільна термінологія спрощує співпрацю. Наприклад, ботанік і фармаколог можуть надійно інтерпретувати *Digitalis purpurea*, сприяючи міждисциплінарним дослідженням лікарських рослин.

6. Професійна довіра.

Володіння латинською номенклатурою та термінологією свідчить про глибину підготовки біолога та повагу до наукових традицій. Це підвищує довіру до публікацій, презентацій та співпраці, демонструючи відданість точності та науковості [5].

Інтегруючи латину у свою освіту, майбутні біологи отримують потужний інструментарій для таксономії, термінології, критичного мислення та ефективної глобальної комунікації — важливих компонентів успішної наукової кар'єри.

Лінгвісти вивчають латину як основу для романських мов та порівняльної граматики:

1. Основи романських мов.

Латинська мова є праматір'ю романської мовної родини (наприклад, іспанської, французької, італійської, португальської, румунської). Вивчення латинської мови надає лінгвістам безпосереднє розуміння історичних фонологічних, морфологічних та синтаксичних зрушень, які призвели до появи цих сучасних мов.

2. Порівняльна граматика та типологія.

Багата флексивна система латинської мови слугує зразковим прикладом для розуміння того, як функціонують відмінок, рід та узгодження. Лінгвісти можуть застосовувати аналіз, отриманий з латинської мови, для порівняння структурних моделей у неспоріднених мовах, поглиблюючи своє розуміння універсальної граматики.

3. Етимологічна майстерність.

Значна частина європейського лексикону (і багато наукової термінології) має латинське коріння. Знайомство з латинською етимологією дозволяє лінгвістам відстежувати історію слів, розпізнавати когнати та відображати семантичні зрушення з часом.

4. Історичні та філологічні навички.

Латинські тексти охоплюють два тисячоліття, пропонуючи величезний корпус для діахронічного дослідження.

Робота з оригінальними рукописами відточує палеографічні навички, текстову критику та здатність реконструювати ранні етапи розвитку мови — основні методи історичної лінгвістики.

5. Аналітична точність.

Розбір латинських речень вимагає пильної уваги до морфології та синтаксису. Це зміцнює аналітичні методи, які лінгвісти використовують під час формулювання граматик, проведення польових досліджень або розробки лінгвістичних моделей.

6. Міждисциплінарна перспектива.

Латинська мова поєднує лінгвістику з класичними дослідженнями, археологією та медієвістикою. Міцний досвід у латинській мові дозволяє лінгвістам співпрацювати над проектами, починаючи від розшифровки написів до реконструкції прамов, збагачуючи як лінгвістичні дослідження, так і культурологічні дослідження.

Викладачі іноземних мов отримують розуміння словотворення та синтаксису через латинську граматику:

1. Поглиблена металінгвістична обізнаність.

Вивчення складної структури латинської мови – відмінків, відмін, дієвідмін – загострює розуміння вчителями граматичних понять. Це металінгвістичне розуміння дозволяє їм чіткіше пояснювати складні правила під час порівняння різних цільових мов.

2. Порівняльна граматична педагогіка.

Латинська мова забезпечує стабільну точку відліку для ілюстрації універсальних та специфічних для мови особливостей. Вчителі можуть спиратися на латину, щоб показати, наприклад, як рід та узгодження працюють у романських мовах порівняно з німецькою чи слов'янськими мовами, сприяючи розвитку міжмовної компетенції учнів.

3. Розширення викладання словникового запасу.

Багато сучасних термінів іноземних мов (особливо в романській родині) сягають латинського коріння. Використовуючи етимологічні зв'язки, вчителі допомагають учням ефективніше розширювати свій лексикон та розпізнавати когнати в багатьох мовах.

4. Історичний та культурний контекст.

Вивчення латинської мови привносить багаті культурні та історичні виміри в мовний клас. Учителі можуть інтегрувати класичні тексти, прислів'я та римські культурні посилання, щоб створювати більш захопливі уроки, засновані на змісті, які пов'язують мовну форму з реальними контекстами.

5. Покращена розробка навчальних матеріалів.

Знайомство з латиною дозволяє викладачам розробляти вправи, які порівнюють латину з сучасними мовами, такі як вправи на побудову діаграм речень або аналіз коренів, тим самим зміцнюючи як точність, так і аналітичне мислення.

6. Стратегії багатомовного викладання.

Роль латини як «лінгва франка» середньовічної науки моделює методи викладання та навчання, долаючи мовні бар'єри. Вчителі, які володіють латиною,

можуть адаптувати методи занурення, перекладу та порівняння для використання з будь-якою іноземною мовою.

7. Професійна довіра та ерудиція.

Володіння латиною свідчить про міцну основу у філології та лінгвістичній теорії. Це підвищує кваліфікацію учителя, вселяє впевненість у студентів та колег, а також відкриває шляхи для міждисциплінарної співпраці в історії, літературі та лінгвістиці. Інтегруючи латину у свою підготовку, майбутні вчителі іноземних мов отримують потужні інструменти для пояснення граматики, розвитку словникового запасу та культурно багатой педагогіки, покращуючи як свою професійну практику, так і результати навчання своїх студентів.

Окрім того, вивчення латини забезпечує прямий доступ до інтелектуальної спадщини Стародавнього Риму та Середньовіччя. Це культивує вміння цінувати класичну літературу, філософію та коріння європейської цивілізації. Через латинські тексти студенти знайомляться з позачасовими творами Цицерона, Вергілія, Сенеки та інших – досвід, який поглиблює їхню культурну грамотність та моральні роздуми [6].

Вивчення латинської мови значно підвищує культурну та історичну обізнаність, надаючи прямий доступ до інтелектуальної, правової та художньої спадщини Стародавнього Риму та ширшої західної цивілізації. Латина була мовою не лише римського права та управління, а й середньовічної науки, гуманізму епохи Відродження та ранніх наук. Як така, вона служить воротами до основоположних текстів з філософії, літератури, теології та науки.

Читаючи твори класичних авторів, таких як Цицерон, Вергілій, Овідій та Сенека, в оригіналі, студенти отримують глибше розуміння цінностей, світогляду та риторичних традицій, які сформували сучасну Європу. Латина також проливає світло на історичну безперервність ідей, інституцій та мов, підкреслюючи, як антична думка продовжує впливати на сучасну культуру.

Крім того, латина сприяє повазі до історичної глибини та міжкультурного діалогу, допомагаючи студентам бачити себе частиною більшого, постійного людського наративу. Це сприяє розуміння традицій, водночас заохочуючи критичне осмислення сучасних вірувань та систем.

Вивчення латинської мови – це високоструктурований процес, який вимагає аналітичних навичок, логічного мислення та тренування пам'яті. Складність латинської граматики – з її відмінками, дієвідмінами та відмінами – заохочує студентів підходити до вивчення мови з дисципліною та точністю. Ця інтелектуальна суворість переноситься на інші академічні галузі, підвищуючи загальну здатність до навчання [7].

Вивчення латинської мови відіграє значну роль у сприянні когнітивному розвитку, особливо серед студентів, які займаються гуманітарними та міждисциплінарними дослідженнями. Як мова з високим вмістом флексивних слів та логічною структурою, латинська мова вимагає від студентів розвитку та застосування аналітичного мислення, уваги до деталей та сильних навичок

пам'яті. Оволодіння латинською граматикою передбачає розуміння складних синтаксичних зв'язків, таких як використання відмінків, дієвідміни дієслів та правила узгодження, які тренують мозок методично обробляти та організовувати інформацію.

Ця розумова дисципліна розширює інтелектуальні здібності. Студенти, які вивчають латину, часто демонструють покращені навички вирішення проблем, кращу лінгвістичну обізнаність та посилене метапізнання – здатність обмірковувати власні процеси мислення. Вимога латини уважного читання та перекладу сприяє точності та ясності, заохочуючи студентів враховувати не лише те, що сказано, а й те, як це сказано – навички, які ефективно переносяться в інші академічні та професійні сфери.

До того ж, займаючись латиною, студенти стають більш вправними в розпізнаванні образів та абстрактному мисленні, що є важливим для навчання в таких галузях, як математика, інформатика, логіка та право. Таким чином, латина, далеко не будучи просто історичною мовою, залишається потужним когнітивним інструментом у сучасній освіті.

Латина також підтримує формування гуманістичного світогляду. Через класичні тексти та прислів'я (наприклад, *Carpe diem*, *Mens sana in corpore sano*) студентів запрошують розмірковувати над етичними, естетичними та філософськими темами. Мова сприяє діалогу між минулим і сьогоденням, допомагаючи студентам розвивати почуття наступності, відповідальності та культурної ідентичності.

Латинська мова, як мова класичної філософії, літератури та ранньої гуманістичної думки, відіграє унікальну роль у сприянні розвитку гуманітарних цінностей та формуванні особистої та культурної ідентичності. Вивчаючи латинські тексти, студенти безпосередньо залучаються до позачасових тем, таких як справедливість, чеснота, свобода, відповідальність та гідність людини – концепцій, що формують етичну основу сучасних демократичних суспільств.

Більше того, латинська мова пов'язує студентів зі спільною культурною спадщиною, яка виходить за межі національних кордонів, сприяючи відчуттю інтелектуальної та моральної спадкоємності. Вона плекає ідентичність не у вузькому чи націоналістичному сенсі, а в ширшому, людиноцентричному – вкоріненому в критичному мисленні, історичній усвідомленості та культурній грамотності [8].

Таким чином, латинська мова – це більше, ніж просто мова; це засіб, за допомогою якого студенти можуть досліджувати, що означає бути людиною, належати до традиції та робити вдумливий внесок у майбутнє.

Незважаючи на свої переваги, латина часто вважається складною або нерелевантною для студентів, які не знайомі з її застосуванням. Студенти часто сприймають її як застарілу, надмірно складну або нерелевантну сучасному життю. Складність латинської граматики, відсутність усного спілкування в повсякденному контексті та незнайомство з класичною культурою можуть

призвести до низької мотивації та залученості, особливо серед студентів із негуманітарних галузей. Щоб подолати ці проблеми, викладачі можуть інтегрувати латину в міждисциплінарні модулі, використовувати порівняльний аналіз із сучасними мовами та зосередитися на читанні автентичних текстів з контекстними обговореннями. Інтеграція латини в міждисциплінарні контексти, такі як право, наука, лінгвістика чи філософія, може допомогти студентам побачити її практичну цінність. Використання порівняльного аналізу із сучасними мовами, особливо романськими, робить латину більш доступною та зрозумілою. Сучасні цифрові інструменти, гейміфікація та тематичні проекти можуть ще більше підвищити залученість.

Інтерактивні методи, такі як проектне навчання, перекладацькі майстер-класи, рольові ігри історичних сценаріїв і навіть інструменти цифрової гейміфікації, можуть оживити мову, яку часто вважають «мертвою». Акцент на культурних наративах, моральних роздумах та позачасових людських питаннях, вбудованих у латинські тексти, може ще більше стимулювати допитливість та критичне мислення студентів.

Зрештою, успішне викладання латинської мови вимагає як методологічної креативності, так і міцного зв'язку між давніми знаннями та сучасними інтелектуальними потребами.

Висновки. Підсумовуючи все вище сказане, можемо зробити висновок, що латинська мова має значний виховний і культуротворчий потенціал, який може бути реалізований за умови переосмислення її ролі у сучасній освітній парадигмі. Необхідна розробка нових підходів до викладання латини, що враховують не лише мовну, а й аксіологічну, культурологічну, світоглядну складову. Ми вважаємо за необхідне посилення міждисциплінарних зв'язків, оновлення змісту навчальних програм, підготовки викладачів нової генерації, здатних бачити латину як інструмент гуманітарної просвіти. Тільки тоді латина перестане бути рудиментом минулого і стане ресурсом майбутнього – інтелектуального, культурного і духовного.

Латинська мова, далеко не застаріла. Вона зберігає потужний освітній та культурний потенціал для студентів немедичних спеціальностей. Вона збагачує інтелектуальний розвиток, підтримує професійну підготовку та сприяє культурній обізнаності. В епоху швидких змін та інформаційного перевантаження латина пропонує простір для вдумливого навчання та рефлексії, занурюючи студентів у глибоке коріння європейських академічних та етичних традицій.

Варто наголосити, що гуманітарна освіта у XXI столітті потребує не лише нових технологій, а й повернення до джерел – до тих форм знання, які дозволяють людині краще пізнати себе, сформуванати цілісну картину світу і відповідально діяти в ньому. Латинська мова є одним із таких джерел. Її вивчення – це не лише вправи з граматики, а мандрівка у глибину цивілізації, діалог з інтелектуальними гігантами минулого, нагода побачити зв'язок між словом і сенсом, мовою і

буттям. В умовах, коли освіта дедалі більше зосереджується на утилітарних знаннях, латина повертає освіті її гуманістичну місію – формування відповідальної, культурно освіченої, морально зрілої особистості.

Література:

1. Бопко І. З. Моргун А. В. Формування професійної компетентності майбутнього вчителя іноземних мов при вивченні латинської мови // Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія : Педагогіка та психологія. - 2019. - Вип. 2(2). - С. 28-30. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvmdupp_2019_2%282%29__8.
2. Голуб С. Вивчення латинської мови як ключовий аспект опанування юридичною термінологією. Науковий вісник ХДУ. Серія: Перекладознавство та міжкультурна комунікація. 2018. № 4. С. 13–17.
3. Гольтер І.М. Latin Language as an Important Component of the System of Modern Biotechnological Education: The Role And Peculiarities Of Teaching // Педагогічні науки: теорія та практика 2020; 35 (2) : 39-45; 10.26661/2522-4360-2020-2-06.
4. Магдюк О. В. Латинська мова у системі сучасної вищої освіти України / О. В. Магдюк // Український психолого-педагогічний науковий збірник : наук. журн. – Львів, 2020. – № 20 (20). – С. 42-46.
5. Магдюк О. Особливості викладання латинської мови студентам немовних спеціальностей. Психолого-педагогічні проблеми соціалізації особистості в сучасних умовах: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 31 січня – 1 лютого 2020 р. Київ : Таврійський національний університет ім. В.І. Вернадського, 2020. С. 62–65.
6. Моргун А. В. Латинська мова як навчальна дисципліна в аспекті міжпредметних зв'язків / А. В. Моргун, І. З. Бопко // Міжнародний науковий журнал "Освіта і наука" / ред. кол.: Т.Д. Щербан (гог. ред.);заст. гол. ред.: Jerzy Piwowarski; В.В. Гоблик. - Мукачєво-Ченстохова : РВВ МДУ; Академія ім. Я. Длугоша, 2019. - №2(27), ч. 2. - С.54-59.
7. Рубан Л. М. Мотивація студентів до вивчення іноземної мови на не мовних факультетах. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов. 2014. № 1103. С. 187–190.
8. Lymar L, Storozhuk K. Peculiarities of Distance Medical Learning during the Covid 2019 Lockdown: Practical Experience of Teaching Medical English. Wiadomosci Lekarskie (Warsaw, Poland: 1960). 2021. № 74(8). P. 1964–1969.

References:

1. Bopko, I.Z., & Morhun, A.V. (2019). Formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnoho vchytelia inozemnykh mov pry vyvchenni latynskoi movy [Formation of professional competence of future foreign language teachers in the study of the Latin language]. Naukovyi visnyk Mukachivskoho derzhavnoho universytetu. Serii: Pedagogika ta psykholohiia – Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Series: Pedagogy and Psychology, 2(2), 28–30. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvmdupp_2019_2%282%29__8 [in Ukrainian].
2. Holub, S. (2018). Vyvchennia latynskoi movy yak kliuchovyi aspekt opanuvannia yurydychnoiu terminolohiieiu [Studying Latin as a key aspect of mastering legal terminology]. Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Serii: Perekladoznavstvo ta mizhkulturna komunikatsiia – Scientific Bulletin of Kherson State University. Series: Translation Studies and Intercultural Communication, (4), 13–17 [in Ukrainian].
3. Holter, I.M. (2020). Latin Language as an Important Component of the System of Modern Biotechnological Education: The Role And Peculiarities Of Teaching. Pedagogichni nauky: teoriia ta praktyka – Pedagogical Sciences: Theory and Practice, 35(2), 39–45. <https://doi.org/10.26661/2522-4360-2020-2-06> [in English].

4. Mahdiuk, O.V. (2020). Latynska mova u systemi suchasnoi vyshchoi osvity Ukrainy [The Latin language in the system of modern higher education in Ukraine]. *Ukrainskyi psykholo-gopedahohichni naukovyi zbirnyk – Ukrainian Psychological and Pedagogical Scientific Journal*, (20), 42–46 [in Ukrainian].

5. Mahdiuk, O. (2020). Osoblyvosti vykladannia latynskoi movy studentam nemovnykh spetsialnostei [Peculiarities of teaching Latin to non-language major students]. In *Psykholo-gopedahohichni problemy sotsializatsii osobystosti v suchasnykh umovakh: materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii* (Kyiv, January 31 – February 1, 2020), (pp. 62–65). Kyiv: Tavriiskyi natsionalnyi universytet im. V.I. Vernadskoho [in Ukrainian].

6. Morhun, A.V., & Bopko, I.Z. (2019). Latynska mova yak navchalna dystsyplina v aspekti mizhpredmetnykh zv'iazkiv [Latin as a discipline in the context of interdisciplinary connections]. *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal “Osvita i nauka” – International Scientific Journal “Education and Science”*, 2 (27), Part 2, 54–59 [in Ukrainian].

7. Ruban, L.M. (2014). Motyvatsiia studentiv do vyvchennia inozemnoi movy na nemovnykh fakultetakh [Students' motivation to learn foreign languages at non-language faculties]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V.N. Karazina. Serii: Romano-hermanska filolohiia. Metodyka vykladannia inozemnykh mov – Bulletin of V.N. Karazin Kharkiv National University. Series: Romance and Germanic Philology. Methodology of Foreign Language Teaching*, (1103), 187–190 [in Ukrainian].

8. Lyamar, L., & Storozhuk, K. (2021). Peculiarities of Distance Medical Learning during the Covid 2019 Lockdown: Practical Experience of Teaching Medical English. *Wiadomosci Lekarskie* (Warsaw, Poland: 1960), 74(8), 1964–1969.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>